
OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2013 Rhif 2124 (Cy. 207)

ADDYSG, CYMRU

**Rheoliadau Llywodraethu Ysgolion a Gynhelir (Gofynion
Hyfforddi ar gyfer Llywodraethwyr) (Cymru) 2013**

<i>Gwnaed</i> - - - -	23 Awst 2013
<i>Gosodwyd gerbron Cynulliad</i>	
<i>Cenedlaethol Cymru</i> - -	28 Awst 2013
<i>Yn dod i rym</i> - -	20 Medi 2013

Mae Gweinidogion Cymru, drwy arfer y pwerau ym mharagraff 19(2) a (3) o Atodlen 1A i Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998(1), adrannau 19, 23 a 210 o Ddeddf Addysg 2002(2) ac adrannau 22(3) a (4) a 32 o Fesur Addysg (Cymru) 2011(3), yn gwneud y Rheoliadau a ganlyn:

Enwi, cychwyn a chymhwyso

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Llywodraethu Ysgolion a Gynhelir (Gofynion Hyfforddi ar gyfer Llywodraethwyr) (Cymru) 2013 a deuant i rym ar 20 Medi 2013.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys o ran Cymru.

Dehongli

2.—(1) Yn y Rheoliadau hyn—

ystyr “cadeirydd corff llywodraethu” (“*chair of a governing body*”) yw rhywun a etholir i'r swydd honno yn unol â rheoliad 39 o Reoliadau 2005 neu reoliad 47 o Reoliadau 2010;

ystyr “yr hyfforddiant ar ddata perfformiad ysgolion” (“*the school performance data training*”) yw'r hyfforddiant a nodir mewn dogfen a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ym mis Medi 2013 o'r enw “Cynnwys hyfforddiant i lywodraethwyr ysgolion yng Nghymru ar ddeall data ysgolion”(4) sy'n nodi, at ddiben adran 22(4) o Fesur 2011, yr hyfforddiant a ragnodir;

-
- (1) [1998 p.31](#). Mewnsoododd adran 59(2) o Ddeddf 2002 Atodlen 6 i'r Ddeddf honno yn Neddf 1998 fel Atodlen 1A. Mae swyddogaethau'r Ysgrifennydd Gwladol o dan Atodlen 1A i gael eu trin fel pe baent wedi eu trosglwyddo i Gynulliad Cenedlaethol Cymru yn unol ag adran 211 o Ddeddf 2002 ac yna i Weinidogion Cymru gan baragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 ([p.32](#)).
- (2) [2002 p.32](#). Diwygiwyd adran 210(7) gan adran 21(1), (3)(c)(i) a (ii) o Fesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 ([mccc 2](#)). Trosglwyddwyd swyddogaethau Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan yr adrannau hyn i Weinidogion Cymru gan baragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.
- (3) [2011 mccc 7](#).
- (4) ISBN Rhif 978-0-7504-9651-3.

ystyr “hyfforddiant awdurdod lleol ar ddata perfformiad ysgolion” (“*local authority school performance data training*”) yw hyfforddiant ar gyfer llywodraethwyr ynghylch data am berfformiad ysgolion a ddarperir gan awdurdod lleol neu ar ei ran, ac a gwblheir yn y flwyddyn yn union cyn y daw'r Rheoliadau hyn i rym;

ystyr “hyfforddiant awdurdod lleol i gadeirydd” (“*local authority chair training*”) yw hyfforddiant ar gyfer cadeiryddion cyrff llywodraethu a ddarperir gan awdurdod lleol neu ar ei ran, ac a gwblheir yn y 2 flynedd yn union cyn y daw'r Rheoliadau hyn i rym;

ystyr “yr hyfforddiant i gadeirydd” (“*the chair training*”) yw'r hyfforddiant a nodir mewn dogfen a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ym mis Medi 2013 o'r enw “Cynnwys yr hyfforddiant ar gyfer cadeiryddion llywodraethwyr yng Nghymru”(5) sy'n nodi, at ddiben adran 22(4) o Fesur 2011, yr hyfforddiant a ragnodir;

ystyr “yr hyfforddiant ymsefydlu” (“*the induction training*”) yw'r hyfforddiant a nodir mewn dogfen a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ym mis Medi 2013 o'r enw “Cynnwys hyfforddiant ymsefydlu ar gyfer llywodraethwyr yng Nghymru”(6) sy'n nodi, at ddiben adran 22(4) o Fesur 2011, yr hyfforddiant a ragnodir;

ystyr “hyfforddiant ymsefydlu awdurdod lleol” (“*local authority induction training*”) yw hyfforddiant ar gyfer llywodraethwyr newydd a ddarperir gan awdurdod lleol neu ar ei ran, ac a gwblheir yn y 2 flynedd yn union cyn y daw'r Rheoliadau hyn i rym;

ystyr “llywodraethwr” (“*a governor*”) yw unrhyw un o'r categorïau o lywodraethwr, ac eithrio disgybl-lywodraethwyr cyswllt, y cyfeirir atynt yn Rhan 2 o Reoliadau 2005 neu Ran 3 o Reoliadau 2010;

ystyr “Mesur 2011” (“*the 2011 Measure*”) yw Mesur Addysg (Cymru) 2011;

ystyr “Rheoliadau 2005” (“*the 2005 Regulations*”) yw Rheoliadau Llywodraethu Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2005(7);

ystyr “Rheoliadau 2010” (“*the 2010 Regulations*”) yw Rheoliadau Ffedereiddio Ysgolion a Gynhelir a Diwygiadau Amrywiol (Cymru) 2010(8);

ystyr “Rheoliadau 2012” (“*the 2012 Regulations*”) yw Rheoliadau Llywodraethu Ysgolion (Trosi o fod yn Fwrdd Gweithredol Interim) (Cymru) 2012(9);

ystyr “saib perthnasol mewn gwasanaeth fel cadeirydd” (“*relevant break in service as a chair*”) yw cyfnod o 5 mlynedd yn olynol o leiaf ers i lywodraethwr wasanaethu ddiwethaf fel cadeirydd corff llywodraethu;

ystyr “saib perthnasol mewn gwasanaeth fel llywodraethwr” (“*relevant break in service as a governor*”) yw cyfnod o 5 mlynedd yn olynol o leiaf ers i berson wasanaethu ddiwethaf fel llywodraethwr mewn ysgol a gynhelir; ac

ystyr “ysgol a gynhelir” (“*maintained school*”) yw ysgol yng Nghymru a gynhelir gan awdurdod lleol.

(2) Mae unrhyw gyfeiriad yn y Rheoliadau hyn at gorff llywodraethu yn gyfeiriad at gorff llywodraethu ysgol a gynhelir.

(3) At ddibenion Rheoliadau 2012—

---

(5) ISBN Rhif 978-0-7504-9649-0.

(6) ISBN Rhif 978-0-7504-9647-6.

(7) O.S. 2005/2914 (Cy.211) fel y'i diwygiwyd gan O.S. 2005/3200 (Cy.236), O.S. 2006/873 (Cy.81), O.S. 2007/944 (Cy.80), O.S. 2009/2544 (Cy.206), O.S. 2010/638 (Cy.64), O.S. 2010/1142 (Cy.101), O.S. 2010/2582 (Cy.216) ac fel y'i haddaswyd gan O.S. 2012/1643 (Cy.212).

(8) O.S. 2010/638 (Cy.64).

(9) O.S. 2012/1643 (Cy.212).

- (a) mae cyfeiriadau yn y Rheoliadau hyn at “corff llywodraethu”, “llywodraethwr” a “llywodraethwyr” i’w darllen fel cyfeiriadau at “corff llywodraethu cysgodol”, “llywodraethwr cysgodol” a “llywodraethwyr cysgodol”;
- (b) mae cyfeiriadau at wahanol categorïau o lywodraethwyr i’w darllen fel cyfeiriadau at lywodraethwyr cysgodol o’r un categori.

Hyfforddiant i Gadeirydd

3.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), rhaid i gadeirydd corff llywodraethu gwblhau’r hyfforddiant i gadeirydd cyn pen 6 mis ar ôl cael ei ethol yn gadeirydd pan fo’r llywodraethwr hwnnw—

- (a) wedi ei ethol fel cadeirydd corff llywodraethu ar ôl i’r Rheoliadau hyn ddod i rym;
- (b) heb gwblhau’r hyfforddiant i gadeirydd yn y 2 flynedd cyn ei ethol yn gadeirydd corff llywodraethu;
- (c) heb gwblhau hyfforddiant awdurdod lleol i gadeirydd; neu
- (d) wedi ei ethol yn gadeirydd corff llywodraethu yn dilyn saib perthnasol mewn gwasanaeth fel cadeirydd.

(2) Nid oes dim yn y rheoliad hwn yn gymwys i lywodraethwr sydd wedi cwblhau’r hyfforddiant i gadeirydd neu hyfforddiant awdurdod lleol i gadeirydd, ac sydd wedi ei ethol i wasanaethu am gyfnod pellach fel cadeirydd ar ôl i’r Rheoliadau hyn ddod i rym, ar yr amod nad yw’r llywodraethwr hwnnw wedi cael saib perthnasol mewn gwasanaeth fel cadeirydd.

(3) Mae llywodraethwr nad yw’n cwblhau’r hyfforddiant i gadeirydd yn unol â’r Rheoliadau hyn i beidio â dal swydd fel cadeirydd, ac nid yw’n gymwys i’w ethol yn gadeirydd corff llywodraethu hyd oni fydd y llywodraethwr hwnnw wedi cwblhau’r hyfforddiant gofynnol.

Hyfforddiant Ymsefydlu

4.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), rhaid i lywodraethwr gwblhau’r hyfforddiant ymsefydlu cyn pen blwyddyn ar ôl cael ei benodi neu ei ethol, neu ar ôl i’r Rheoliadau hyn ddod i rym (p’un bynnag yw’r diweddaraf) (“cyfnod yr hyfforddiant ymsefydlu”) pan fo’r llywodraethwr hwnnw—

- (a) wedi ei benodi neu ei ethol i gorff llywodraethu ar ôl i’r Rheoliadau hyn ddod i rym; neu
- (b) wedi bod yn llywodraethwr am lai na 2 flynedd yn union cyn i’r Rheoliadau hyn ddod i rym a heb gwblhau hyfforddiant ymsefydlu awdurdod lleol.

(2) Nid oes dim yn y rheoliad hwn yn gymwys i’r canlynol—

- (a) pennaeth ysgol sydd hefyd yn llywodraethwr;
- (b) llywodraethwr sydd—
  - (i) wedi bod yn llywodraethwr am fwy na 2 flynedd yn union cyn i’r Rheoliadau hyn ddod i rym;
  - (ii) yn cael ei benodi neu ei ethol am gyfnod pellach mewn unrhyw ysgol a gynhelir; a
  - (iii) heb gael saib perthnasol mewn gwasanaeth fel llywodraethwr; neu
- (c) llywodraethwr sydd—
  - (i) wedi bod yn llywodraethwr am lai na 2 flynedd yn union cyn i’r Rheoliadau hyn ddod i rym, ac wedi cwblhau hyfforddiant ymsefydlu awdurdod lleol;
  - (ii) yn cael ei benodi neu ei ethol am gyfnod pellach mewn unrhyw ysgol a gynhelir; a
  - (iii) heb gael saib perthnasol mewn gwasanaeth fel llywodraethwr; neu

(d) llywodraethwr sydd—

- (i) wedi cwblhau'r hyfforddiant ymsefydlu;
- (ii) yn cael ei benodi neu ei ethol am gyfnod pellach mewn unrhyw ysgol a gynhelir; a
- (iii) heb gael saib perthnasol mewn gwasanaeth fel llywodraethwr.

(3) Mae llywodraethwr nad yw'n cwblhau'r hyfforddiant ymsefydlu yn unol â'r Rheoliadau hyn wedi ei atal dros dro o bob cyfarfod y corff llywodraethu oddi ar y diwrnod yn dilyn diwedd cyfnod yr hyfforddiant ymsefydlu hyd oni fydd y llywodraethwr hwnnw wedi cwblhau'r hyfforddiant.

(4) Nid oes dim yn y rheoliad hwn i'w ddarllen fel pe bai'n effeithio ar hawl llywodraethwr sydd wedi ei atal dros dro i—

- (a) cael hysbysiadau am gyfarfodydd y corff llywodraethu, ac agenda ac adroddiadau neu bapurau eraill ar gyfer y cyfarfodydd hynny; neu
- (b) mynychu cyfarfod o'r corff llywodraethu sydd wedi ei alw yn unol â rheoliad 30 o Reoliadau 2005 neu reoliad 38 o Reoliadau 2010 (yn ôl y digwydd) i ystyried symud y person hwnnw o'i swydd,

yn ystod y cyfnod y mae'r llywodraethwr hwnnw wedi ei atal dros dro.

(5) Nid yw llywodraethwr wedi ei anghymhwysio rhag parhau i ddal swydd o dan baragraff 5 o Atodlen 5 i Reoliadau 2005 nac o dan baragraff 5 o Atodlen 7 i Reoliadau 2010 (yn ôl y digwydd) am fethu â mynychu unrhyw gyfarfod o'r corff llywodraethu tra bo wedi ei atal dros dro o dan yn y rheoliad hwn.

(6) Mae llywodraethwr sydd wedi ei atal dros dro o dan y rheoliad hwn am gyfnod parhaus o 6 mis i'w anghymhwysio rhag dal swydd neu barhau mewn swydd o dan reoliad 24 o Reoliadau 2005, ac Atodlen 5 iddynt, neu o dan reoliad 32 o Reoliadau 2010, ac Atodlen 7 iddynt (yn ôl y digwydd).

Hyfforddiant ar Ddata Perfformiad Ysgolion

5.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraff (2), rhaid i lywodraethwr gwblhau'r hyfforddiant ar ddata perfformiad ysgolion cyn pen blwyddyn ar ôl cael ei benodi neu ei ethol (p'un bynnag yw'r diweddaraf) ("cyfnod yr hyfforddiant ar ddata perfformiad ysgolion") pan fo'r llywodraethwr hwnnw wedi ei benodi neu ei ethol i gorff llywodraethu ar ôl i'r Rheoliadau hyn ddod i rym.

(2) Nid oes dim yn y rheoliad hwn yn gymwys i'r canlynol—

- (a) pennaeth ysgol sydd hefyd yn llywodraethwr;
- (b) llywodraethwr sydd—
  - (i) o fewn y flwyddyn yn union cyn i'r Rheoliadau hyn ddod i rym, wedi cwblhau hyfforddiant awdurdod lleol ar ddata perfformiad ysgolion;
  - (ii) yn cael ei benodi neu ei ethol am gyfnod pellach mewn unrhyw ysgol a gynhelir; a
  - (iii) heb gael saib perthnasol mewn gwasanaeth fel llywodraethwr; neu
- (c) llywodraethwr sydd—
  - (i) wedi cwblhau'r hyfforddiant ar ddata perfformiad ysgolion;
  - (ii) yn cael ei benodi neu ei ethol am gyfnod pellach mewn unrhyw ysgol a gynhelir; a
  - (iii) heb gael saib perthnasol mewn gwasanaeth fel llywodraethwr.

(3) Mae llywodraethwr sydd heb gwblhau'r hyfforddiant ar ddata perfformiad ysgolion yn unol â'r Rheoliadau hyn wedi ei atal dros dro o bob cyfarfod o'r corff llywodraethu oddi ar y diwrnod yn dilyn diwedd cyfnod yr hyfforddiant ar ddata perfformiad ysgolion hyd oni fydd y llywodraethwr hwnnw wedi cwblhau'r hyfforddiant.

(4) Nid oes dim yn y rheoliad hwn i'w ddarllen fel pe bai'n effeithio ar hawl llywodraethwr sydd wedi ei atal dros dro i wneud y canlynol—

- (a) cael hysbysiadau am gyfarfodydd y corff llywodraethu, ac agenda ac adroddiadau neu bapurau eraill ar gyfer y cyfarfodydd hynny; neu
- (b) mynychu cyfarfod o'r corff llywodraethu sydd wedi ei alw yn unol â rheoliad 30 o Reoliadau 2005 neu reoliad 38 o Reoliadau 2010 (yn ôl y digwydd) i ystyried symud y llywodraethwr hwnnw o'i swydd,

yn ystod y cyfnod y mae'r person hwnnw wedi ei atal dros dro.

(5) Nid yw llywodraethwr wedi ei anghymhwysio rhag parhau i ddal swydd o dan baragraff 5 o Atodlen 5 i Reoliadau 2005 nac o dan baragraff 5 o Atodlen 7 i Reoliadau 2010 (yn ôl y digwydd) am fethu â mynychu unrhyw gyfarfod o'r corff llywodraethu tra bo wedi ei atal dros dro o dan y rheoliad hwn.

(6) Mae llywodraethwr sydd wedi ei atal dros dro o dan y rheoliad hwn am gyfnod parhaus o 6 mis i'w anghymhwysio rhag dal swydd neu barhau mewn swydd o dan reoliad 24 o Reoliadau 2005, ac Atodlen 5 iddynt, neu o dan reoliad 32 o Reoliadau 2010, ac Atodlen 7 iddynt (yn ôl y digwydd).

Diwygio Rheoliadau 2005

6.—(1) Yn Atodlen 5 i Reoliadau 2005, ar ôl paragraff 11 mewnosoder—

“Methu â chwblhau'r hyfforddiant gofynnol

11A.—(1) Anghymhwysir llywodraethwr sydd wedi parhau'n un sydd wedi ei atal dros dro o'i swydd yn rhinwedd rheoliad 4 neu 5 o Reoliadau Llywodraethu Ysgolion a Gynhelir (Gofynion Hyfforddi ar gyfer Llywodraethwyr) (Cymru) 2013 (“Rheoliadau 2013”) am gyfnod parhaus o 6 mis, pan ddaw'r cyfnod hwnnw i ben, rhag dal swydd fel llywodraethwr unrhyw ysgol.

(2) Nid yw llywodraethwr a anghymhwyswyd fel llywodraethwr ysgol o dan is-baragraff (1) yn gymwys i'w ethol, i'w enwebu neu i'w benodi yn llywodraethwr o unrhyw gategori mewn unrhyw ysgol hyd oni fydd y llywodraethwr hwnnw wedi cwblhau'r hyfforddiant sy'n ofynnol yn rhinwedd rheoliad 4 neu 5 o Reoliadau 2013.”

(2) Ym mharagraff 13(a) o Atodlen 5 i Reoliadau 2005, yn lle “11” rhodder “11A”.

Diwygio Rheoliadau 2010

7.—(1) Yn Atodlen 7 i Reoliadau 2010, ar ôl paragraff 11 mewnosoder—

“Methu â chwblhau'r hyfforddiant gofynnol

11A.—(1) Anghymhwysir llywodraethwr sydd wedi parhau'n un sydd wedi ei atal dros dro o'i swydd yn rhinwedd rheoliad 4 neu 5 o Reoliadau Llywodraethu Ysgolion a Gynhelir (Gofynion Hyfforddi ar gyfer Llywodraethwyr) (Cymru) 2013 (“Rheoliadau 2013”) am gyfnod parhaus o 6 mis, pan ddaw'r cyfnod hwnnw i ben, rhag dal swydd fel llywodraethwr unrhyw ysgol.

(2) Nid yw llywodraethwr a anghymhwyswyd fel llywodraethwr ysgol o dan is-baragraff (1) yn gymwys i'w ethol, i'w enwebu neu i'w benodi yn llywodraethwr o unrhyw gategori mewn unrhyw ysgol hyd oni fydd y llywodraethwr hwnnw wedi cwblhau'r hyfforddiant sy'n ofynnol yn rhinwedd rheoliad 4 neu 5 o Reoliadau 2013.”

(2) Ym mharagraff 13(a) o Atodlen 7 i Reoliadau 2010, yn lle “11” rhodder “11A”.

Statws *This is the original version (as it was originally made). Dim ond ar ei ffurf wreiddiol y mae'r eitem hon o ddeddfwriaeth ar gael ar hyn o bryd.*

---

23 Awst 2013

Huw Lewis
Y Gweinidog Addysg a Sgiliau, un o
Weinidogion Cymru

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

Mae'r Rheoliadau hyn yn nodi'r gofynion hyfforddi ar gyfer llywodraethwyr mewn ysgolion a gynhelir yng Nghymru. Mae cynnwys gofynnol yr hyfforddiant wedi ei nodi mewn dogfennau a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru.

Mae rheoliad 1 yn darparu y bydd y Rheoliadau yn dod i rym ar 20 Medi 2013. Mae rheoliad 2 yn cynnwys y darpariaethau dehongli.

Mae rheoliad 3 yn gwneud darpariaeth ynghylch hyfforddiant ar gyfer cadeirydd corff llywodraethu. Mae'n nodi'r cyfnod amser ar gyfer cwblhau'r hyfforddiant, a'r esemptiadau i hynny. Mae cadeirydd y mae'n ofynnol iddo gwblhau'r hyfforddiant ond sy'n methu â gwneud hynny o fewn y cyfnod amser i beidio â dal swydd fel cadeirydd unrhyw gorff llywodraethu hyd oni fydd wedi cwblhau'r hyfforddiant.

Mae rheoliad 4 yn gwneud darpariaeth ynghylch hyfforddiant ymsefydlu ar gyfer llywodraethwyr sydd newydd eu penodi. Mae'n nodi'r cyfnod amser ar gyfer cwblhau'r hyfforddiant, a'r esemptiadau i hynny. Mae llywodraethwr y mae'n ofynnol iddo gwblhau'r hyfforddiant ond sy'n methu â gwneud hynny o fewn y cyfnod amser yn cael ei atal dros dro o'r corff llywodraethu hyd oni fydd wedi cwblhau'r hyfforddiant. Os bydd y llywodraethwr yn parhau wedi ei atal dros dro am 6 mis, caiff y llywodraethwr hwnnw ei symud o'i swydd.

Mae rheoliad 5 yn gwneud darpariaeth ynghylch hyfforddiant ar ddata perfformiad ysgolion ar gyfer llywodraethwyr. Mae'n nodi'r cyfnod amser ar gyfer cwblhau'r hyfforddiant, a'r esemptiadau i hynny. Bydd llywodraethwr y mae'n ofynnol iddo gwblhau'r hyfforddiant ond sy'n methu â gwneud hynny o fewn y cyfnod amser yn cael ei atal dros dro o'r corff llywodraethu hyd oni fydd wedi cwblhau'r hyfforddiant. Os bydd y llywodraethwr yn parhau wedi ei atal dros dro am 6 mis, caiff y llywodraethwr hwnnw ei symud o'i swydd.

Mae rheoliadau 6 a 7 yn diwygio Atodlen 5 i Reoliadau Llywodraethu Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2005 ac Atodlen 7 i Reoliadau Ffedereiddio Ysgolion a Gynhelir a Diwygiadau Amrywiol (Cymru) 2010. Mae'r Atodlenni hynny wedi eu diwygio i gynnwys methiant â chwblhau'r hyfforddiant gofynnol o dan y Rheoliadau hyn fel rheswm i berson gael ei anghymhwysio rhag dal swydd llywodraethwr mewn ysgol. Maent hefyd yn darparu na chaniateir i berson a anghymhwysyd gael ei benodi na'i ethol yn llywodraethwr hyd oni fydd y person hwnnw wedi cwblhau'r hyfforddiant gofynnol.